

PEDAGOGIK TA'LIM TIZIMIDA ADAPTIV YONDASHUVNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Sunnatov Zafar Ubaydullayevich,

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti tadqiqotchisi.

E-mail: zafarsunnatov727@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v18iB.1661>

MAQOLA HAQIDA/O STAT'YE

Qabul qilindi: 18-may 2026-yil

Tasdiqlandi: 21-may 2026-yil

Jurnal soni: 18-B

Maqola raqami: 8

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

yondashuv, pedagogika, ta'lim, didaktika, imkoniyat, o'qituvchi, kompetensiya, jarayon, innovatsiya, texnologiya, individuallashtirish, muhit, tayyorgarlik

ANNOTATSIYA/ АННОТАЦИЯ

Ushbu maqolada pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvning nazariy-didaktik asoslari, uning zamonaviy ta'lim jarayonidagi o'rni va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqotda adaptiv yondashuvning ta'lim mazmunini individuallashtirish, o'quv jarayonini differentsiyalash hamda ta'lim oluvchilarning individual ehtiyojlari, bilim darajasi va kognitiv imkoniyatlarini hisobga olgan holda tashkil etishdagi didaktik imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida adaptiv ta'lim texnologiyalarining o'rni, ularning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, mustaqil fikrlash, refleksiv tahlil va innovatsion pedagogik faoliyat ko'nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati asoslab berilgan. Maqolada adaptiv yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quv-bilish faoliyatini faollashtirishi, ta'lim samaradorligini oshirishi hamda raqamli ta'lim muhitida pedagogik jarayonni samarali boshqarish imkonini yaratishi ilmiy jihatdan izohlangan. Tadqiqot davomida nazariy tahlil, qiyosiy tahlil, modellashtirish va pedagogik kuzatuv metodlaridan foydalanilgan. Tadqiqot natijalari pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni joriy etish bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llashda muhim didaktik imkoniyatlarga ega ekanligini ko'rsatdi.

ABOUT THE PAPER

Accepted: 18 May 2026

Approved: 21 May 2026

Volume: 18-B

Paper number: 8

KEYWORDS

approach, pedagogy, education, didactics, opportunity, teacher, competence, process, innovation, technology, individualization, environment, preparation

ANNOTATION

This article analyzes the theoretical and didactic foundations of the adaptive approach in the pedagogical education system, its role in the modern educational process and its importance in increasing the effectiveness of pedagogical activity. The study highlights the didactic possibilities of the adaptive approach in individualizing the content of education, differentiating the educational process and organizing it taking into account the individual needs, level of knowledge and cognitive capabilities of learners. It also substantiates the role of adaptive educational technologies in the process of preparing future teachers for professional activity, their importance in developing their professional competencies, forming independent thinking, reflexive analysis and innovative pedagogical skills. The article scientifically explains that the educational process organized on the basis of the adaptive approach can activate educational and cognitive activity, increase educational effectiveness and create the opportunity to effectively manage the pedagogical process in a digital educational environment. The research used theoretical analysis, comparative analysis, modeling and pedagogical observation methods. The results of the study showed that the introduction of an adaptive approach in the pedagogical education system has significant didactic potential in improving the professional training of future teachers, increasing the quality of education, and effectively using modern pedagogical technologies.

Kirish. Jahon ta'lim tizimida kechayotgan global o'zgarishlar, bilimlar iqtisodiyotining shakllanishi hamda raqamli transformatsiya jarayonlari pedagogik ta'lim mazmuni va uni tashkil etish mexanizmlarini tubdan qayta ko'rib chiqishni talab etmoqda. Zamonaviy jamiyat sharoitida ta'lim muassasalari oldiga qo'yilayotgan asosiy vazifalardan biri – o'zgaruvchan ta'lim muhitiga moslasha oladigan, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatiga ega, yuqori darajadagi kasbiy kompetensiyalarga egalik qiluvchi o'qituvchilarni tayyorlashdan iborat. Shu nuqtai nazardan, pedagogik ta'lim tizimida ta'lim jarayonini individuallashtirish, o'qituvchilarning shaxsiy imkoniyatlari va ehtiyojlarini hisobga olishga asoslangan innovatsion yondashuvlarni joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ana shunday yondashuvlardan biri sifatida adaptiv yondashuv alohida ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Jahon ta'lim tizimida kechayotgan global integratsiya va raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim mazmuni, uni tashkil etish shakllari hamda pedagogik faoliyatni amalga oshirish mexanizmlarini tubdan yangilash zaruratini keltirib chiqarmoqda. Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy maqsadi – jamiyat talablariga javob bera oladigan, innovatsion fikrlaydigan va ta'lim jarayonini samarali tashkil eta oladigan yuqori malakali pedagog kadrlarni tayyorlashdan iborat. Shu nuqtai nazardan, pedagogik ta'lim tizimida ta'lim jarayonini individuallashtirish, uning mazmunini zamonaviy talablar asosida modernizatsiya qilish va o'qitish texnologiyalarini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

So'nggi yillarda pedagogik ta'lim nazariyasi va amaliyotida ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar keng qo'llanilmoqda. Ana shunday yondashuvlardan biri sifatida adaptiv yondashuv alohida ahamiyatga ega. Adaptiv yondashuv ta'lim jarayonini ta'lim oluvchilarning individual xususiyatlari, bilim darajasi, kognitiv imkoniyatlari va o'quv ehtiyojlarini hisobga olgan holda tashkil etishni

nazarda tutadi. Bu esa ta'lim jarayonida individuallashtirilgan o'qitishni ta'minlash, ta'lim mazmunini differentsiyalash hamda o'quv faoliyatini samarali boshqarish imkoniyatini yaratadi.

Pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni joriy etish bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, ularning pedagogik faoliyatga tayyorgarlik darajasini oshirish hamda ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi [2]. Shu bilan birga, adaptiv yondashuv ta'lim jarayonida o'qitish metodlari, texnologiyalari va vositalarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirishga imkon beradi.

Adaptiv ta'limning didaktik imkoniyatlari ta'lim jarayonini tashkil etishda bir qator muhim vazifalarni hal qilishga xizmat qiladi [1]. Jumladan, ta'lim mazmunini individuallashtirish, ta'lim texnologiyalarini moslashtirish, ta'lim oluvchilarning o'quv-bilish faoliyatini faollashtirish hamda ularning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirish shular jumlasidandir. Shuningdek, adaptiv yondashuv ta'lim jarayonida pedagogik hamkorlik va refleksiv faoliyatni rivojlantirish imkoniyatini ham yaratadi.

Adabiyotlar tahlili. Pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuv muammosi zamonaviy pedagogika va didaktika fanlarida keng o'rganilayotgan dolzarb yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu masala bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ta'lim jarayonini individuallashtirish, differentsiyalash hamda raqamli texnologiyalar asosida moslashuvchan ta'lim muhitini yaratish bilan bevosita bog'liq ekanligini ko'rsatadi.

Dastlab, pedagogik nazariyada adaptiv ta'lim g'oyalarning shakllanishi V.A. Slastenin, I.F. Isaev va E.N. Shiyanovlarning ishlarida yoritilgan bo'lib, ular ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tizim sifatida tashkil etish zarurligini asoslab bergan [6, 85–92-bet]. Ushbu yondashuvda

o'qituvchi faoliyati faqat bilim berish bilan cheklanmay, balki ta'lim oluvchining individual rivojlanish trayektoriyasini boshqarish vazifasini ham o'z ichiga olishi ta'kidlanadi.

E. F. Zeer tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda kasbiy ta'lim jarayonida shaxsning psixologik xususiyatlarini hisobga olish, kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirish hamda adaptiv ta'lim muhitini shakllantirish masalalari chuqur tahlil qilingan [3, 140–150-bet]. Muallif ta'lim jarayonining samaradorligi o'quvchining individual imkoniyatlariga moslashtirilgan metodik tizimga bevosita bog'liqligini ta'kidlaydi.

Shuningdek, M.V. Klarin tomonidan innovatsion pedagogik texnologiyalarni rivojlantirish doirasida adaptiv o'qitish modellari muhim o'rin tutishi qayd etiladi. U ta'lim jarayonida interaktiv metodlar va muammoli o'qitish texnologiyalaridan foydalanish orqali adaptiv muhitni shakllantirish mumkinligini asoslab bergan [4, 110–118-bet].

C.A. Tomlinsonning differentsiyalashgan ta'lim konsepsiyasi adaptiv yondashuvning muhim nazariy asoslaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Uning fikricha, har bir ta'lim oluvchi uchun individual yondashuvni ta'minlash ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biridir [9, 60–75-bet]. Bu esa adaptiv ta'limning didaktik mohiyatini yanada chuqurlashtiradi.

A.V. Xutorskiy kompetensiyaviy yondashuv doirasida ta'lim jarayonini tashkil etishda o'quvchilarning mustaqil faoliyati va refleksiv fikrlashini rivojlantirish zarurligini ta'kidlaydi. Uning tadqiqotlarida adaptiv ta'lim kompetensiyalarni shakllantirishning muhim mexanizmi sifatida talqin qilinadi [10, 95–102-bet].

G. Siemansning ilmiy qarashlarida raqamli ta'lim muhitida adaptiv tizimlarning o'ziga alohida qayd etilgan. U learning analytics va raqamli platformalar asosida individual ta'lim trayektoriyalarini shakllantirish imkoniyatlarini asoslab bergan [7, 55–63-bet].

Shuningdek, T. Anderson va A.W. Batesning onlayn ta'limga oid tadqiqotlarida adaptiv o'qitishning raqamli muhitdagi imkoniyatlari, masofaviy ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirish mexanizmlari yoritilgan [1, 120–130-bet; 2, 210–220-bet]. Ular raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonini moslashuvchan va interaktiv qilishda muhim vosita ekanligini asoslab bergan.

Rossiya va MDH pedagog olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham adaptiv yondashuv masalasi dolzarb muammo sifatida qaraladi. Xususan, pedagogik innovatsiyalar va raqamli ta'lim texnologiyalari integratsiyasi adaptiv ta'limning samaradorligini oshirishi ta'kidlanadi [5, 90–98-bet; 8, 70–78-bet].

Tahlil qilingan adabiyotlar adaptiv yondashuvning pedagogik ta'lim tizimidagi o'ziga tobora ortib borayotganini ko'rsatadi. Ilmiy manbalar tahlili shuni tasdiqlaydiki, adaptiv ta'lim nafaqat o'quv jarayonini individuallashtirishga, balki bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya sharoitida adaptiv yondashuvni amaliyotga keng joriy etish pedagogik ta'lim sifatini oshirishning muhim omili sifatida e'tirof etiladi.

Metodologiya. Adaptiv yondashuv ta'lim jarayonini tashkil etishda ta'lim oluvchilarning individual xususiyatlari, bilim darajasi, kognitiv imkoniyatlari, kasbiy qiziqishlari hamda ta'lim ehtiyojlarini hisobga olgan holda o'qitish mazmuni, metodlari, vositalari va texnologiyalarini moslashtirishni nazarda tutadi. Mazkur yondashuv ta'lim jarayonini dinamik, moslashuvchan va samarali tashkil etish imkonini berib, ta'lim subyektlari o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni yangi bosqichga olib chiqadi. Xususan, pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni joriy etish bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, ularning mustaqil fikrlash va refleksiv faoliyatini rivojlantirish, shuningdek, pedagogik faoliyatga tayyorgarlik darajasini oshirishda muhim didaktik imkoniyatlarga ega.

Pedagogik ta'lim jarayonida adaptiv yondashuvning didaktik ahamiyati, avvalo, ta'lim mazmunini takomillashtirish, ta'lim texnologiyalarini modernizatsiya qilish va o'qitish jarayonini individuallashtirish imkoniyatlari bilan belgilanadi [4]. Bu yondashuv ta'lim oluvchilarning bilim olish sur'ati, o'quv uslubi va kognitiv faolligiga mos keladigan ta'lim muhitini shakllantirishga xizmat qiladi. Natijada, ta'lim jarayonida bilimlarni o'zlashtirish samaradorligi oshadi, o'quv-bilish faoliyati faollashadi hamda pedagogik tayyorgarlikning sifat ko'rsatkichlari yaxshilanadi. Bunda bir qator ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanish mumkin [6, 7]:

- nazariy tahlil usuli – pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvning nazariy asoslarini o'rganish va ilmiy adabiyotlarni tahlil qilishda qo'llanildi.

- qiyosiy tahlil usuli – adaptiv ta'limning turli pedagogik modellari va yondashuvlarini solishtirish orqali ularning afzalliklarini aniqlashga xizmat qiladi.

- modellashtirish usuli – pedagogik ta'lim jarayonida adaptiv yondashuvni amalga oshirishning didaktik modelini ishlab chiqishda qo'llanildi.

- pedagogik kuzatuv va tahlil usullari – ta'lim jarayonida adaptiv yondashuvning amaliy samaradorligini o'rganishga xizmat qiladi.

Pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni joriy etishning didaktik imkoniyatlari, uning ta'lim jarayoni samaradorligiga ta'siri hamda bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligiga ko'rsatayotgan ta'siri kompleks tarzda tahlil qilindi.

Natijalar. Zamonaviy pedagogika nazariyasida adaptiv ta'lim g'oyalari ta'limni individuallashtirish, differentsiyalash hamda kompetentlikka asoslangan ta'lim konsepsiyalari bilan uzviy bog'liq holda izchil rivojlanib bormoqda. Bugungi ta'lim tizimida asosiy e'tibor o'quvchilarga yagona standart yondashuvni qo'llashdan ko'ra, ularning individual imkoniyatlari, kognitiv rivojlanish darajasi, psixologik xususiyatlari va o'quv ehtiyojlariga moslashgan ta'lim muhitini shakllantirishga qaratilmoqda. Shu jihatdan adaptiv ta'lim yondashuvi ta'lim jarayonini shaxsiga yo'naltirishning eng muhim zamonaviy didaktik konsepsiyalaridan biri sifatida qaraladi.

Ilmiy adabiyotlarda ta'lim jarayonini adaptiv tashkil etish o'quv jarayonidagi axborot almashuvini tizimini takomillashtirish, pedagogik kommunikatsiyani kuchaytirish hamda ta'lim texnologiyalarini yanada samarali qo'llash imkonini berishi ta'kidlanadi. Bunday yondashuv ta'lim subyektlari o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni faollashtiradi, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi pedagogik muloqotni dinamik va moslashuvchan kuchaytiradi. Natijada ta'lim jarayonida qayta aloqa mexanizmi kuchayadi, bu esa o'quv faoliyatini doimiy tahlil qilish va uni real vaqt rejimida takomillashtirib borish imkonini beradi.

Raqamli ta'lim muhitining jadal rivojlanishi adaptiv ta'lim modellarning amaliyotga tatbiq etilishini sezilarli darajada kengaytirmoqda. Bugungi kunda sun'iy intellektga asoslangan platformalar, elektron ta'lim tizimlari hamda learning analytics texnologiyalari o'quvchilarning bilim darajasini avtomatik tahlil qilish va ularga mos o'quv materiallarini tavsiya etish imkoniyatini bermoqda. Bu esa ta'lim jarayonini yanada shaxsiga yo'naltirilgan, moslashuvchan va samarali tizimga aylantiradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar pedagogik jarayonni monitoring qilish, natijalarni tahlil etish va individual ta'lim trayektoriyalarini ishlab chiqishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Adaptiv yondashuvning didaktik imkoniyatlari pedagogik ta'lim tizimida bir necha asosiy yo'nalishlarda namoyon bo'ladi. Ta'lim mazmunining individual xususiyatlarga moslashtirilishi o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish jarayonini sezilarli darajada yengillashtiradi va samaradorligini oshiradi. Har bir ta'lim oluvchi o'zining bilim darajasi va o'quv qobiliyatiga mos materiallar bilan ishlash imkoniga ega bo'ladi, bu esa o'zlashtirish sifatini yaxshilaydi va motivatsiyani oshiradi.

Shu bilan birga, ta'lim jarayonida differensial yondashuvning amalga oshirilishi o'quvchilarning individual rivojlanish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bir xil o'quv muhitida turli murakkablik darajasidagi topshiriqlarni bajarish orqali ta'lim oluvchilar o'z imkoniyatlarini bosqichma-bosqich rivojlantirib boradilar. Bu jarayon har bir shaxsning o'ziga xos rivojlanish trayektoriyasini shakllantirishga xizmat qiladi va ta'limning inklyuziv xarakterini kuchaytiradi.

O'quv-bilish faoliyatining faollashuvi adaptiv yondashuvning yana bir muhim jihati sifatida namoyon bo'ladi. Ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, muammoli vaziyatlar, loyihaviy topshiriqlar hamda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu esa bilimlarni tayyor holda qabul qilish emas, balki ularni anglab, tahlil qilib, amaliyotda qo'llash madaniyatini shakllantiradi.

Refleksiv faoliyatni rivojlantirish ham adaptiv ta'limning muhim tarkibiy qismidir. Ta'lim oluvchilar o'z o'quv faoliyatini tahlil qilish, erishilgan natijalarni baholash va kamchiliklarni aniqlash orqali o'z-o'zini rivojlantirish jarayoniga faol jalb etiladi. Ayniqsa, bo'lajak o'qituvchilar uchun refleksiya kasbiy kompetensiyaning ajralmas qismi bo'lib, pedagogik faoliyatni doimiy takomillashtirishga xizmat qiladi.

Raqamli ta'lim texnologiyalarining keng qo'llanilishi adaptiv yondashuvni yanada samarali amalga oshirish imkonini bermoqda. Elektron ta'lim platformalari, masofaviy o'qitish tizimlari va raqamli resurslar ta'lim jarayonini moslashtirish, individual o'quv yo'nalishlarini shakllantirish hamda o'quv natijalarini doimiy monitoring qilish uchun qulay shart-sharoit yaratadi. Bu esa pedagogik jarayonni nafaqat samarali, balki yuqori darajada boshqariladigan tizimga aylantiradi.

Adaptiv yondashuv pedagogik ta'lim tizimida zamonaviy didaktik talablarga javob beradigan, ta'lim jarayonini individuallashtiruvchi va uning samaradorligini oshiruvchi muhim ilmiy-pedagogik asos sifatida namoyon bo'ladi.

Muhokama. Pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvning didaktik imkoniyatlarini tadqiq etish, avvalo, bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonini sifat jihatdan takomillashtirish nuqtai nazaridan muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki zamonaviy

pedagogik faoliyat mazmuni tobora murakkablashib, o'qituvchidan nafaqat an'anaviy bilim berish, balki ta'lim jarayonini boshqarish, turli ta'lim ehtiyojlariga ega o'quvchilar bilan ishlash, ularning individual rivojlanish trayektoriyasini loyihalash va pedagogik muhitni moslashtirish kabi ko'p qirrali kompetensiyalarni talab etmoqda. Shu jihatdan qaraganda, adaptiv yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini zamonaviy talablar asosida shakllantirishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Zamonaviy o'qituvchi ta'lim jarayonida markaziy subyektlardan biri sifatida faqat bilim yetkazuvchi emas, balki o'quvchining shaxsiy va intellektual rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi, ta'lim muhitini tahlil qiluvchi va uni doimiy ravishda optimallashtirib boruvchi mutaxassis sifatida namoyon bo'lishi zarur. Bu esa pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvga asoslangan tayyorgarlik modelini joriy etish zaruratini kuchaytiradi. Adaptiv yondashuv o'qituvchida pedagogik vaziyatni tez tahlil qilish, o'quvchilarning ehtiyojlarini aniqlash va ularga mos o'qitish strategiyalarini tanlash kabi amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu nuqtai nazardan, pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvning didaktik imkoniyatlarini chuqur tahlil qilish, uning nazariy-metodik asoslarini o'rganish hamda amaliyotga tatbiq etish mexanizmlarini ishlab chiqish bugungi kunda dolzarb ilmiy-pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Chunki adaptiv ta'lim nafaqat o'quv jarayonini takomillashtiradi, balki ta'lim subyektlari o'rtasidagi o'zaro munosabatlar sifatini ham o'zgartiradi, uni yanada hamkorlikka asoslangan va interaktiv tizimga aylantiradi.

Pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni joriy etish ta'lim jarayoni samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkonini berishi ilmiy tadqiqotlarda keng asoslab berilmoqda. Adaptiv ta'lim modeli o'quv jarayonini moslashuvchan, dinamik va shaxsga yo'naltirilgan tizim sifatida tashkil etishga xizmat qiladi. Bunday yondashuvda ta'lim mazmuni, metodlari va vositalari qat'iy standart ko'rinishda emas, balki ta'lim oluvchilarning bilim darajasi, o'zlashtirish tezligi va kognitiv xususiyatlariga mos holda o'zgaruvchan xarakterga ega bo'ladi. Natijada ta'lim jarayoni samaradorligi oshadi, o'zlashtirish sifati yaxshilanadi hamda ta'lim subyekting faolligi kuchayadi.

Zamonaviy pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni joriy etish bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda muhim omil sifatida qaraladi. Chunki ushbu yondashuv ta'lim jarayonida individual yondashuvni ta'minlash, har bir o'quvchining imkoniyatini inobatga olish, o'quv-bilish faoliyatini faollashtirish hamda pedagogik hamkorlikni rivojlantirish uchun real shart-sharoit yaratadi. Bu esa bo'lajak o'qituvchilarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki amaliy pedagogik ko'nikmalarini ham mustahkamlaydi, ularni real ta'lim muhitiga tayyorlaydi.

Shu bilan birga, adaptiv yondashuvni pedagogik ta'lim jarayoniga samarali joriy etish bir qator tashkiliy va metodik vazifalarni hal etishni talab qiladi. Avvalo, ta'lim mazmunini zamonaviy talablar asosida yangilash, kompetensiyaviy yondashuvga moslashtirish hamda modul tizimini takomillashtirish zarur. Shuningdek, o'qitish texnologiyalarini modernizatsiya qilish, interaktiv va raqamli metodlardan keng foydalanish, elektron ta'lim resurslarini rivojlantirish ham muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari, pedagog kadrlarning adaptiv yondashuv bo'yicha kasbiy tayyorgarligini oshirish, ularning raqamli va innovatsion kompetensiyalarini rivojlantirish ham dolzarb vazifalardan biridir.

Pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni joriy etish ta'lim jarayonining mazmuni, tuzilishi va tashkil etish mexanizmlarini tubdan takomillashtirishga xizmat qilishi bilan ham ahamiyatlidir. Zamonaviy ta'lim tizimi jamiyatning tez sur'atlar bilan o'zgarib borayotgan ijtimoiy-iqtisodiy va texnologik talablariga mos ravishda rivojlanishi zarur bo'lgan sharoitda, an'anaviy pedagogik modellar yetarli samara bermay qolmoqda. Shu bois ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlar, xususan adaptiv ta'lim konsepsiyalarini keng joriy etish ehtiyoji ortib bormoqda.

Adaptiv yondashuv ta'lim jarayonini individuallashtirish va differentsiatsiyalash imkoniyatini kengaytiradi, bu esa har bir ta'lim oluvchining o'ziga xos rivojlanish yo'nalishini aniqlash va qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. Natijada ta'lim jarayoni bir xil yondashuvga asoslangan tizimdan chiqib, ko'p darajali, moslashuvchan va shaxsga yo'naltirilgan pedagogik tizimga aylanadi. Bu esa nafaqat ta'lim sifati, balki uning samaradorligi va barqarorligini ham oshiradi.

Pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni tadqiq etish va amaliyotga joriy etish zamonaviy ta'lim paradigmasining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, u bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, ta'lim jarayonini optimallashtirish hamda innovatsion pedagogik muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

Pedagogik ta'lim jarayonida adaptiv yondashuvni joriy etish, avvalo, ta'lim mazmunini takomillashtirishga xizmat qiladi. Chunki mazkur yondashuv ta'lim oluvchilarning individual xususiyatlarini, bilim darajasi,

o'quv qobiliyati va kasbiy qiziqishlarini hisobga olgan holda ta'lim mazmunini shakllantirish imkonini beradi. Bu esa ta'lim jarayonida o'quv materiallarini samarali o'zlashtirish, bilimlarni chuqur anglash va ularni amaliy faoliyatda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Adaptiv yondashuvning muhim didaktik jihatlaridan biri – ta'lim jarayonida o'quv-bilish faoliyatini faollashtirish imkoniyatidir. Zamonaviy pedagogik ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning faqat nazariy bilimlarga ega bo'lishi yetarli emas. Ular mustaqil fikrlay oladigan, pedagogik vaziyatlarni tahlil qila oladigan va innovatsion qarorlar qabul qilish qobiliyatiga ega bo'lishi lozim. Adaptiv ta'lim texnologiyalari ana shu vazifalarni amalga oshirishga xizmat qiladi. Ushbu texnologiyalar orqali ta'lim jarayonida interaktiv usullar, muammoli o'qitish, loyihaviy faoliyat va refleksiv tahlil kabi zamonaviy metodlardan foydalanish imkoniyati kengayadi.

Shu bilan birga, adaptiv yondashuv pedagogik ta'limda refleksiv faoliyatni rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Refleksiya pedagogik faoliyatning muhim tarkibiy qismi bo'lib, u bo'lajak o'qituvchilarning o'z faoliyatini tahlil qilish, kamchiliklarini aniqlash va ularni bartaraf etish qobiliyatini shakllantiradi. Adaptiv ta'lim muhitida refleksiv faoliyatni tashkil etish orqali bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatish mumkin.

Zamonaviy pedagogik ta'limda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi adaptiv ta'lim modellarini amaliyotga joriy etish imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda. Raqamli ta'lim platformalari, elektron ta'lim resurslari va intellektual ta'lim tizimlari ta'lim jarayonini individuallashtirish hamda ta'lim oluvchilarning o'quv faoliyatini samarali boshqarish imkoniyatini beradi [5]. Bu esa pedagogik ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish bilan birga, bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni joriy etishda qator tashkiliy va metodik muammolar mavjudligini ham ko'rsatadi. Jumladan, pedagog kadrlarning adaptiv ta'lim texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha tayyorgarlik darajasi yetarli emasligi, ta'lim jarayoni uchun mos adaptiv o'quv-metodik ta'minotning cheklanganligi va raqamli ta'lim infratuzilmasining yetarlicha rivojlanmaganligi shular jumlasidandir. Shu sababli pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni samarali joriy etish uchun ta'lim mazmunini modernizatsiya qilish, pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va raqamli ta'lim muhitini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Adaptiv yondashuv pedagogik ta'lim tizimida ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va ta'lim sifati oshirishda muhim didaktik imkoniyatlarga ega ekanligini ko'rsatadi.

Xulosa. Adaptiv yondashuv ta'lim jarayonini individuallashtirish, o'quv-bilish faoliyatini faollashtirish, refleksiv faoliyatni rivojlantirish va ta'lim texnologiyalarini samarali qo'llash imkoniyatini yaratadi. Pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni joriy etish bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishga, ularning pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirishga hamda ta'lim jarayoni samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli pedagogik ta'lim jarayonida adaptiv ta'lim texnologiyalarini keng joriy etish va uning didaktik imkoniyatlarini yanada chuqur tadqiq etish muhim ilmiy vazifalardan biri hisoblanadi. Adaptiv yondashuv ta'lim jarayonini individuallashtirish, ta'lim mazmunini differentsiatsiyalash va ta'lim texnologiyalarini moslashtirish imkoniyatini yaratadi. Bu esa ta'lim jarayoni samaradorligini oshirish va bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvning quyidagi asosiy didaktik imkoniyatlari aniqlandi:

- ta'lim jarayonini individuallashtirish va differentsiatsiyalash imkoniyati;
  - bo'lajak o'qituvchilarning o'quv-bilish faoliyatini faollashtirish;
  - refleksiv va tahliliy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish;
  - innovatsion pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish;
  - raqamli ta'lim muhitida ta'lim jarayonini samarali tashkil etish.
- Shuningdek, tadqiqot natijalari adaptiv yondashuv asosida pedagogik ta'lim jarayonini tashkil etish bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, ularning pedagogik faoliyatga tayyorgarlik darajasini oshirish hamda ta'lim jarayonining sifat ko'rsatkichlarini yaxshilashga xizmat qilishini ko'rsatadi.
- Kelgusida pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni yanada samarali joriy etish uchun quyidagi yo'nalishlarda tadqiqotlar olib borish maqsadga muvofiq:
- adaptiv ta'lim modellari va texnologiyalarini ishlab chiqish;
  - pedagogik ta'lim uchun adaptiv o'quv-metodik ta'minotni takomillashtirish;

- raqamli ta'lim muhitida adaptiv o'qitish platformalarini joriy etish;
- pedagog kadrlarni adaptiv ta'lim texnologiyalari bo'yicha tayyorlash va malakasini oshirish.

Shu tariqa, pedagogik ta'lim tizimida adaptiv yondashuvni joriy etish bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy talablar asosida tayyorlash, ta'lim sifatini oshirish va pedagogik faoliyat samaradorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Anderson T. The Theory and Practice of Online Learning. – Edmonton: AU Press, 2020. – 472 p.
2. Bates A.W. Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning. – Vancouver: BCcampus, 2021. – 528 p.
3. Зеер Э.Ф. Психология профессионального образования. – М.: Академия, 2020. – 384 с.
4. Кларин М.В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках. – М.: Юрайт, 2021. – 320 с.
5. Raximov O.X., Yo'ldoshev J.G. Oliy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar. – T.: Iqtisod-moliya, 2022. – 284 b.
6. Сластёнин В.А., Исаев И.Ф., Шиянов Е.Н. Педагогика. – М.: Академия, 2019. – 608 с.
7. Siemens G. Learning Analytics and Adaptive Learning Systems. – New York: Springer, 2022. – 310 p.
8. Tojiyev R.X. Pedagogik ta'limda innovatsion texnologiyalardan foydalanish. – T.: Fan, 2021. – 256 b.
9. Tomlinson C.A. The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners. – Alexandria: ASCD, 2020. – 187 p.
10. Хуторской А.В. Компетентностный подход в обучении: научно-методическое пособие. – М.: Эйдос, 2021. – 240 с.
11. OECD. Teachers and School Leaders as Lifelong Learners. – Paris: OECD Publishing, 2022. – 156 p.
12. UNESCO. Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education. – Paris: UNESCO, 2021. – 205 p.